

Østeuropa badet i blod

Tyske soldater inspicerer en ødelagt sovjetisk kampvogn, 1941. Foto: Wikimedia Commons

Asger Wille 16.06.2022

KRIG I UKRAINE // NY BOG – Man bør unde sig selv at læse *Bloodlands*, skriver historikeren Asger Wille. Bogen giver os en dybere baggrund for den ulykkelige krig i Ukraine.

Bloodlands. Europa mellem Hitler og Stalin

Af Timothy Snyder

Oversat af Peter Dürrfeld og Anders Nygaard

Gads Forlag. 576 sider. 299,95 kr.

Bogen udkom den 15. juni (genudgivelse)

Blodlande. Sådan kan titlen på den amerikanske historiker Timothy Snyders fremragende værk *Bloodlands* med lidt god vilje oversættes, selvom det måske ikke indfanger alle originaltitlens poetiske konnotationer.

Til gengæld indfanger det en væsentlig pointe i Snyders bog: At Østeuropa har været badet i blod i det tyvende århundrede, og den påstand er ikke blevet mindre relevant i 2022.

Snyder udgav oprindeligt sin bog i 2010, og den blev internationalt anerkendt som et vigtigt element i formidlingen af det tyvende århundredes østeuropæiske historie. Nu genudgiver Gads Forlag bogen i dansk oversættelse, og det er både fornuftigt og vigtigt. For Snyders bog er et hovedværk, som enhver med interesse for det tyvende århundrede – ja, enhver med interesse for krigen i Ukraine – bør læse.

Totalitære ideologiers legeplads

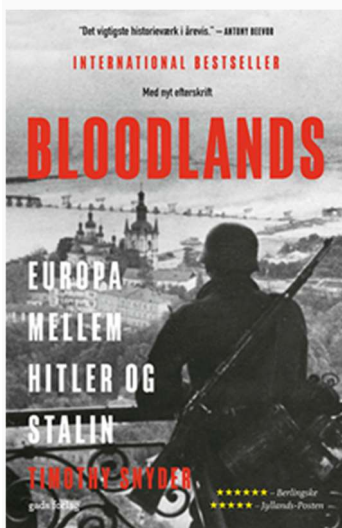
Snyder giver læseren en omfattende og velskrevet indføring i det, undertegnede har for vane med en måske upassende eufemisme at kalde de totalitære ideologiers legeplads. En legeplads, som både er geografisk og ideologisk.

I et bælte fra de baltiske lande i nord over Polen, Hviderusland og til Ukraine i syd myrdede Adolf Hitler og Josef Stalin 14.000.000 civile over en periode på blot 12 år. I disse 12 år fejede den russiske og den tyske hær på skift hen over det østeuropæiske landskab – drevet af en vision om et perfekt samfund og et historiesyn, der fandt sin næring i fortællingen om kampen som et grundvilkår.

Familier – mænd, kvinder og børn, som tilhørte den forkerte klasse, måtte dø, så samfundet kunne blive perfekt

I den nazistiske udgave blev historien drevet frem af kampen om livsrum mellem menneskeracer. I den socialistiske udgave stod kampen mellem samfundsklasser. Konsekvensen for de østeuropæiske landes befolkning var i det store hele den samme. For når visionen om et retfærdigt samfund var perfekt, måtte de mennesker, som ikke delte visionen, forsvinde.

Mennesket skulle ændres, ikke idéen. Og for nazisterne førte den logik – når den bevægede sig fra ordene i *Mein Kampf* til praktisk magtudøvelse – direkte til de lange togstammer med kvægvogne på vej mod Treblinka. For Sovjet og for Stalin betød den, at hele klasser skulle udryddes. Ikke blot som begreb, men som mennesker.

Bogens omslag

Bloodlands åbnes således rammende med en gennemgang af den hungersnød, der tog livet af cirka 4.000.000 ukrainere mellem 1932 og 1933. *Holodomor* kaldes den, og den blev bevidst orkestreret af Stalin. De østeuropæiske jordejere, de såkaldte

kulakker, tilhørte en klasse, som ikke måtte eksistere i Sovjetunionen. Og når historien drives frem af kampen mellem klasser, måtte den logiske konsekvens være at nedkæmpe den.

Særligt i Ukraine mente den sovjetiske ledelse, at kulakkerne var svære at få bugt med, og derfor måtte de sultes ihjel. Snyder viser i første kapitel, hvordan den ukrainske høst fragtedes ud af Ukraine til andre steder i Sovjetunionen, mens de ukrainske indbyggere – i særdeleshed på landet – sultede ihjel. Familier – mænd, kvinder og børn, som tilhørte den forkerte klasse, måtte dø, så samfundet kunne blive perfekt.

Fra Gulag til Holocaust

Bogen giver læseren en indføring i de totalitære regimers terror. Fra Gulag til Holocaust og fra klasseterror til raceterror. Snyder holder en læseværdig balance mellem faktuel historieformidling og malende beskrivelser, men hans amerikanske baggrund fornægter sig ikke. Visse steder bliver beskrivelserne måske en tand for følelses- og salvelsesfulde for en kynisk, dansk læser, men det er blot skønhedsfejl, der ikke må afskrække nogen.

Forfatteren taler om sin bog ved en tidligere lejlighed – i Lviv, Ukraine. Foto: Wikimedia Commons

For Snyder viser, hvordan den logik, som bygger på kombinationen af de totalitære ideologiers reduktionistiske historiesyn og løfter om 1000-årsriget her på jorden, har kostet flere mennesker livet i den region, Snyder kalder *Bloodlands*.

Intet sted i verden er markerne gødet med mere menneskeblod end her. Og nu gentager historien sig i Ukraine. For mens *Bloodlands* genudgives, myrder russiske styrker igen mænd, kvinder og børn i Ukraine, fordi ukrainerne har formastet sig til at ønske et andet samfundssystem og andre allierede end Rusland. Og mens man med spænding følger krigens gang, bør man unde sig selv at læse *Bloodlands*. Den giver os baggrunden for en dybere forståelse af denne ulykkelige krig.

[Læs mere om Ukraine-krigen i POV her.](#)

ØsteuropaUkrainekrigen

Asger Wille

Asger Wille er uddannet historiker fra Københavns Universitet og underviser i dansk, historie og mediefag på Køge Gymnasium. Han er tillige næstformand i GL, Gymnasieskolernes Lærerforening. Asger Wille arbejder med formidling af